

MAKTAB O'QUVCHILARIGA PEDAGOGIK TASIR KORSATISHDA O'QUVCHILARNING INDIVIDUAL XUSUSIYATLARINI HISOBGA OLISH

Yoldoshova Shahlo Shukurullo qizi

"Sevinch kids" xususiy bolalar bogchasi tarbiyachisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatish jarayonida ularning individual xususiyatlarini inobatga olishning ahamiyati yoritiladi. O'quvchilarning qiziqishi, qobiliyati, xarakteri, bilimni o'zlashtirish darajasi, psixologik holati va ta'limga munosabati kabi jihatlarni hisobga olish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishga xizmat qilishi tahlil qilinadi. Shuningdek, individual yondashuv orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, faollik, mas'uliyat va ijobiy xulq-atvorni shakllantirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Maqolada pedagogning har bir o'quvchiga uning shaxsiy imkoniyatlari va ehtiyojlaridan kelib chiqib yondashishi ta'lim-tarbiya sifatini yaxshilashning muhim omili sifatida asoslanadi.

Kalit so'zlar: pedagogik ta'sir, individual yondashuv, o'quvchi shaxsi, individual xususiyatlar, ta'lim-tarbiya, pedagogik jarayon, o'quvchi qobiliyati, psixologik xususiyatlar, o'quv motivatsiyasi, pedagogik muloqot.

Kirish

Bugungi ta'lim jarayonida o'quvchining nafaqat bilim olishi, balki uning shaxsiy imkoniyatlari, qiziqishlari va ijtimoiy faolligini rivojlantirish ham muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Maktabdagi ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan pedagogning o'quvchilar bilan qanday munosabat o'rnatishi va ularga qanday yondashishiga bog'liq. Chunki har bir o'quvchi o'zining xarakteri, dunyoqarashi, qobiliyati, bilimni qabul qilish tezligi, qiziqishlari va xulq-atvori bilan boshqalardan farq qiladi. Shu sababli barcha o'quvchilarga bir xil usulda pedagogik ta'sir ko'rsatish kutilgan natijani har doim

ham bermasligi mumkin.

Pedagogik ta'sir o'quvchining shaxs sifatida shakllanishiga bevosita ta'sir etuvchi muhim jarayonlardan biridir. O'qituvchining so'zi, munosabati, baholashi, rag'batlantirishi va talabchanligi o'quvchining o'ziga bo'lgan ishonchi hamda ta'limga munosabatini shakllantiradi. Ayniqsa, o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish pedagogik ta'sirning mazmuni va usullarini to'g'ri tanlash imkonini beradi. Bunda o'qituvchi o'quvchining kuchli va rivojlantirilishi zarur bo'lgan jihatlarini aniqlab, unga mos pedagogik yondashuvni belgilashi lozim.

Hozirgi sharoitda ta'limning shaxsga yo'naltirilganlik tamoyili tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu yondashuv o'quvchini faqat bilimlarni o'zlashtiruvchi subyekt sifatida emas, balki o'ziga xos ehtiyoj va imkoniyatlarga ega bo'lgan shaxs sifatida ko'rishni talab qiladi. Shuning uchun pedagog o'quvchilarning yosh va individual-psixologik xususiyatlarini o'rganishi, ular bilan samarali muloqot o'rnatishi hamda tarbiyaviy ta'sir vositalarini vaziyatga mos ravishda qo'llashi zarur.

Mazkur masalaning dolzarbligi shundaki, individual xususiyatlarni e'tiborga olgan holda tashkil etilgan pedagogik ta'sir o'quvchining darsdagi faolligini oshirish, ta'limga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish va ijobiy shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Shu nuqtayi nazardan, maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda ularning individual xususiyatlarini hisobga olishning mazmuni va samarali usullarini o'rganish zamonaviy pedagogikaning dolzarb masalalaridan biridir.

ASOSIY QISM

1. O'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash va o'rganish

Ta'lim jarayonida har bir o'quvchi o'zining bilim darajasi, qiziqishi, xarakteri, fikrlash qobiliyati va ta'limni qabul qilish tezligi bilan bir-biridan farq qiladi. Shu sababli pedagogik ta'sirni tashkil etishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi o'quvchining darsdagi ishtiroki, topshiriqlarni bajarish jarayoni, tengdoshlari bilan munosabati

va mustaqil fikrlash darajasini kuzatish orqali uning o'ziga xos jihatlarini aniqlashi mumkin.

Bunday yondashuv o'qituvchiga o'quvchining kuchli va rivojlantirilishi zarur bo'lgan tomonlarini belgilash imkonini beradi. Natijada ta'lim jarayoni umumiy talablar asosidagina emas, balki o'quvchining real imkoniyatlariga mos ravishda tashkil etiladi.

2. Individual yondashuv asosida pedagogik ta'sir usullarini tanlash

O'quvchilarning individual xususiyatlari aniqlangach, ularga ta'sir ko'rsatishda mos pedagogik usullarni tanlash zarur. Barcha o'quvchilarga bir xil metoddan foydalanish ayrim hollarda kutilgan natijani bermasligi mumkin. Shu bois o'qituvchi tushuntirish, suhbat, rag'batlantirish, maslahat berish, muammoli vaziyat yaratish va mustaqil topshiriqlar kabi usullardan vaziyatga qarab foydalanishi lozim.

Masalan, mavzuni tez o'zlashtiradigan o'quvchilarga murakkabroq ijodiy vazifalar berish, bilimlarni o'zlashtirishda qiyinchilikka duch kelayotgan o'quvchilarga esa qo'shimcha tushuntirish va amaliy mashqlar tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Bunday yondashuv o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirishga yordam beradi.

3. O'quvchilarning qiziqishi va motivatsiyasini rivojlantirish

O'quvchining ta'limdagi muvaffaqiyati ko'p jihatdan uning o'qishga bo'lgan qiziqishi va ichki motivatsiyasiga bog'liq. Shuning uchun pedagog o'quvchilarning qiziqishlarini aniqlashi va dars jarayonida ulardan samarali foydalanishi kerak. Hayotiy misollar, amaliy vazifalar, ijodiy mashqlar va muammoli savollar o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishini kuchaytirishi mumkin.

Shuningdek, o'quvchining kichik yutuqlarini ham e'tirof etish uning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Ijobiy baholash va rag'batlantirish o'quvchini yangi bilimlarni egallashga, mustaqil ishlashga va o'z imkoniyatlarini namoyon etishga undaydi.

4. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi pedagogik munosabatlarni takomillashtirish

Individual yondashuvni samarali amalga oshirishda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi sog'lom pedagogik munosabatlar muhim o'rin tutadi. O'quvchi o'z fikrini erkin bildiradi oladigan va xatolarini qo'rqmasdan tan oladigan muhitda faolroq harakat qiladi. Shu sababli pedagog o'quvchiga hurmat va ishonch asosida munosabatda bo'lishi, shu bilan birga, unga nisbatan oqilona talabchanlikni saqlashi kerak.

O'quvchini boshqa tengdoshlari bilan salbiy tarzda taqqoslash yoki uning kamchiliklarini omma oldida keskin ta'kidlash uning o'ziga bo'lgan ishonchiga salbiy ta'sir qilishi mumkin. Aksincha, individual yutuqlarni e'tirof etish, xatolarni to'g'ri tushuntirish va rivojlanish uchun aniq tavsiyalar berish o'quvchining shaxsiy hamda ta'limiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

XULOSA

Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda individual yondashuvdan foydalanish ta'lim va tarbiya jarayonining samaradorligini oshiruvchi muhim omillardan biridir. Har bir o'quvchining qobiliyati, qiziqishi, xarakteri va bilimni o'zlashtirish darajasini hisobga olish pedagogga ta'lim jarayonini yanada to'g'ri tashkil etish imkonini beradi.

Individual yondashuv asosida o'quvchining kuchli jihatlarini rivojlantirish, mavjud qiyinchiliklarini bartaraf etish va o'z imkoniyatlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlash mumkin. Bunda rag'batlantirish, differensial topshiriqlar, samarali muloqot, amaliy mashg'ulotlar va o'quvchining qiziqishlariga mos metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro hurmat va ishonchga asoslangan munosabat individual pedagogik ta'sirning natijadorligini oshiradi. Umuman, o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilgan ta'lim jarayoni uning bilim olish faolligi, mustaqil fikrlashi va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2006.
2. Mavlonova R., To'rayeva O., Holiqberdiyev K. Pedagogika. — Toshkent: O'qituvchi, 2008.
3. Hasanboyev J., To'rakulov X., Haydarov M., Hasanboyeva O. Pedagogika fanidan izohli lug'at. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2009.
4. Podlasiy I.P. Pedagogika: uchebnik dlya studentov vysshikh pedagogicheskikh uchebnykh zavedeniy. — Moskva: Yurayt, 2012.
5. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. — Cambridge: Harvard University Press, 1978.
6. Slavin R.E. Educational Psychology: Theory and Practice. — Boston: Pearson, 2018.